ĢENERĀLADVOKĀTA RIMVĪDA NORKUS [*RIMVYDAS NORKUS*]
SECINĀJUMI,
sniegti 2025. gada 12. jūnijā [1]

Apvienotās lietas no C-296/24 līdz C-307/24 [*Jouxy*] [i]

SM,
PX (C-296/24)
CY (C-297/24)
LK,
MF (C-298/24)
OP,
TD (C-299/24)
MY,
IX (C-300/24)
AH,
CJ (C-301/24)
AE (C-302/24)
BF,
CG (C-303/24)
LH (C-304/24)
TB,
MV (C-305/24)
KN,
PE (C-306/24)
NB (C-307/24)
pret
Caisse pour l'avenir des enfants

(*Cour de cassation* (Luksemburga) lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu)

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – LESD 45. pants – Regula (EK) Nr. 883/2004 – 67. pants – Darba ņēmēju brīva pārvietošanās – Vienlīdzīga attieksme – Sociālas priekšrocības – Regula (ES) Nr. 492/2011 – 7. panta 2. punkts – Ģimenes pabalsts – Nerezidējoša darba ņēmēja laulātā vai partnera bērna izslēgšana – Atšķirīga attieksme pret bērniem rezidentiem un nerezidentiem – Jēdziens "ģimenes loceklis" – Jēdziens, kas saistīts ar

[1] Oriģinālvaloda – franču.

[i] Šīs lietas nosaukums ir izdomāts. Tas neatbilst neviena lietas dalībnieka reālajam personvārdam vai nosaukumam.

"uztura nodrošināšanu" bērnam – Novērtējuma kritēriji – Prezumpcija, kas balstīta uz darba ņēmēja un bērna kopīgu dzīvesvietu

I. Ievads

1. Prasītāji pamatlietā dzīvo attiecīgi Beļģijā, Vācijā un Francijā, bet visi strādā Luksemburgā. Šā iemesla dēļ uz viņiem attiecas Luksemburgas tiesību akti sociālā nodrošinājuma jomā. Tiesai ir zināms šo tiesību aktu atbilstošo tiesību normu saturs, jo tai cita starpā pēc *Conseil supérieur de la sécurité sociale* (Sociālās apdrošināšanas augstākā padome, Luksemburga)[2] lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu bija iespēja izklāstīt atbilstošās tiesību normas spriedumā *Caisse pour l'avenir des enfants* (Pārrobežu darba ņēmēja laulātā bērns)[3], kas attiecās uz lietu par tādu pašu ģimenes pabalstu kā šajās apvienotajās lietās aplūkotais.

2. Faktiski šie lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu jau atkal attiecas uz Luksemburgas tiesību normām, kurās paredzēts, ka no 2016. gada 1. augusta pārrobežu darba ņēmējs var saņemt ģimenes pabalstu vienīgi par bērniem, uz kuriem attiecas minētajās tiesību normās definētais jēdziens "ģimenes loceklis", proti, bērniem, kas dzimuši laulībā, ārlaulībā dzimušiem bērniem un adoptētajiem bērniem.

3. Šos lūgumus iesniedza *Cour de cassation* (Kasācijas tiesa, Luksemburga) saistībā ar divpadsmit strīdiem starp vairākiem pārrobežu darba ņēmējiem un *Caisse pour l'avenir des enfants* (Bērnu nākotnes kase, turpmāk tekstā – "*CAE*") par šīs pēdējās atteikumu piešķirt šiem darba ņēmējiem ģimenes pabalstu par attiecīgā gadījumā laulātā vai reģistrētā partnera bērnu, pamatojoties uz to, ka šiem bērniem nav nekādu radniecības saišu ar attiecīgajiem pārrobežu darba ņēmējiem un līdz ar to tiem nav "ģimenes locekļa" statusa, kā šis jēdziens definēts Luksemburgas tiesību aktos.

4. Šādā kontekstā iesniedzējtiesa vēlas saņemt skaidrojumus par vārdkopu "nodrošināt bērnam uzturu", kas izmantota Tiesas judikatūrā par LESD 45. panta, Regulas (EK) Nr. 883/2004[4] 1. panta i) punkta un 67. panta, kā arī Regulas (ES) Nr. 492/2011[5] 7. panta 2. punkta interpretāciju.

[2] Ar 2018. gada 17. decembra lēmumu.

[3] Spriedums, 2020. gada 2. aprīlis (C-802/18, turpmāk tekstā – "spriedums *Caisse pour l'avenir des enfants*", EU:C:2020:269). Attiecībā uz atšķirīgiem faktiskiem apstākļiem skat. spriedumu, 2024. gada 16. maijs, *Hocinx* (C-27/23, turpmāk tekstā – "spriedums *Hocinx*", EU:C:2024:404).

[4] Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Regula par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu (OV 2004, L 166, 1. lpp.).

[5] Eiropas Parlamenta un Padomes 2011. gada 5. aprīļa Regula par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos Savienībā (OV 2011, L 141, 1. lpp.).

II. Atbilstošās tiesību normas

A. Savienības tiesības

5. Papildus LESD 45. pantam šajā lietā ir atbilstošs Direktīvas 2004/38[6] 2. pants, Regulas Nr. 883/2004 1. panta i) punkts, 2. panta 1. punkts, 3. panta 1. punkts, 4. pants, 67. pants un 68. panta 1. punkta b) apakšpunkts, Regulas Nr. 492/2011 7. panta 1. un 2. punkts, 36. panta 2. punkts, kā arī Direktīvas 2014/54[7] 1. pants, 2. panta 1. punkta c) apakšpunkts, kā arī šī panta 2. punkts.

B. Luksemburgas tiesības

6. Atbilstošās tiesību normas ir Sociālā nodrošinājuma kodeksa[8] 269. un 270. pants.

7. Šā kodeksa 269. panta "Piešķiršanas kritēriji" 1. punktā ir noteikts:

"Tiek ieviests pabalsts bērnu nākotnei, turpmāk tekstā – "ģimenes pabalsts"".

Tiesības uz ģimenes pabalstu dod:

a) katrs bērns, kurš faktiski un pastāvīgi dzīvo Luksemburgā un kuram tajā ir deklarētā dzīvesvieta;

b) ikvienas personas, kas ir pakļauta Luksemburgas tiesību aktiem un ietilpst Eiropas [Savienības] regulu vai kāda cita Luksemburgas sociālā nodrošinājuma nozarē noslēgta divpusēja vai daudzpusēja nolīguma, kurā paredzēta ģimenes pabalstu izmaksāšana atbilstoši nodarbinātības valsts tiesību aktiem, piemērošanas jomā, ģimenes locekļi, kas definēti 270. pantā. Ģimenes locekļiem ir jādzīvo valstī, kas ir paredzēta attiecīgajās regulās vai nolīgumos."

8. Minētā kodeksa 270. pantā ir paredzēts:

"269. panta 1. punkta b) apakšpunkta piemērošanas nolūkā par personas ģimenes locekļiem uzskata un tiesības uz ģimenes pabalstu dod šīs personas bērni, kas dzimuši laulībā, bērni, kuri dzimuši ārpus laulības, un adoptētie bērni."

[6] Eiropas Parlamenta un Padomes 2004. gada 29. aprīļa Direktīva par Savienības pilsoņu un viņu ģimenes locekļu tiesībām brīvi pārvietoties un uzturēties dalībvalstu teritorijā, ar ko groza Regulu (EEK) Nr. 1612/68 un atceļ Direktīvas 64/221/EEK, 68/360/EEK, 72/194/EEK, 73/148/EEK, 75/34/EEK, 75/35/EEK, 90/364/EEK, 90/365/EEK un 93/96/EEK (OV 2004, L 158, 77. lpp.).

[7] Eiropas Parlamenta un Padomes 2014. gada 16. aprīļa Direktīva par pasākumiem, ar ko veicina darba ņēmējiem piešķirto tiesību īstenošanu darba ņēmēju pārvietošanās brīvības jomā (OV 2014, L 128, 8. lpp.).

[8] Tā versijā, kas piemērojama no 2016. gada 1. augusta, kad stājās spēkā 2016. gada 23. jūlija likums par Sociālā nodrošinājuma kodeksa un grozīto 1967. gada 4. decembra likumu par ienākumu nodokli grozījumiem, un ar ko atceļ 2007. gada 21. decembra likumu par *boni* bērnam atcelšanu (*Mémorial* A 2016, 2348. lpp.) (turpmāk tekstā – "Sociālā nodrošinājuma kodekss").

III. Pamatlietas fakti, prejudiciālie jautājumi un tiesvedība Tiesā

9. No divpadsmit lēmumiem par prejudiciālu jautājumu uzdošanu apvienotajās lietās no C-296/24 līdz C-307/24 izriet, ka *CAE*, pamatojoties uz Sociālā nodrošinājuma kodeksa 269. un 270. pantu, sākot no 2016. gada 1. augusta atcēla prasītājiem pamatlietā [9] tiesības uz ģimenes pabalstu, ko tie saņēmuši par viņu laulāto vai reģistrēto partneru bērniem, balstoties uz to, ka šiem bērniem, kuriem nebija izcelšanās saiknes ar prasītājiem, nebija "ģimenes locekļa" statusa Sociālā nodrošinājuma kodeksa 270. panta izpratnē.

10. *Conseil arbitral de la sécurité sociale* (Sociālās apdrošināšanas arbitrāžas padome, Luksemburga) apmierināja prasītāju prasību atjaunot aplūkotā ģimenes pabalsta izmaksu. Taču *conseil supérieur de la sécurité sociale* (Sociālās apdrošināšanas Augstākā padome, Luksemburga) grozīja pirmās instances spriedumu un apstiprināja *CAE* lēmumu pārtraukt šā pabalsta izmaksu prasītājiem.

11. Prasītāji iesniedza kasācijas sūdzību *Cour de cassation* (Kasācijas tiesa, Luksemburga), tostarp apgalvojot, ka šis lēmums ir pretrunā Savienības tiesībām, un it īpaši, ka tas ir balstīts uz jēdziena saistībā ar "uztura nodrošināšanu [..]" pārrobežu darba ņēmēja nebioloģiskajam bērnam šauru interpretāciju, kas ir pretrunā judikatūrai, kāda izriet it īpaši no sprieduma *Caisse pour l'avenir des enfants*.

12. Iesniedzējtiesa norāda, ka šajā spriedumā Tiesa, interpretējot Regulas (EK) Nr. 883/2004 1. panta i) punktu un 67. pantu, lasot to kopsakarā ar Regulas Nr. 492/2011 7. panta 2. punktu un ar Direktīvas 2004/38 2. panta 2. punktu, pakārtoja pārrobežu darba ņēmēja tiesības saņemt aplūkoto ģimenes pabalstu par viņa laulātā bērnu, ar kuru viņam nav izcelšanās saiknes, pierādījumam, ka viņš izpilda nosacījumu par šā bērna uztura nodrošināšanu.

13. Attiecībā uz attīstību šā nosacījuma Tiesas interpretācijā iesniedzējtiesa vispirms norāda, ka jēdzienu saistībā ar "uztura nodrošināšanu" Tiesa sākotnēji bija izmantojusi, spriedumos *Bernini* [10], *Meeusen* [11], Komisija/Nīderlande [12], kā arī *Giersch* u.c. [13] apgalvojot, ka pārrobežu darba ņēmējs var saņemt valsts atbalsta izmaksu kā sociālu priekšrocību, proti, finansiālu palīdzību augstākajai izglītībai, par savu paša bērnu, ja viņš turpina nodrošināt šā bērna uzturu.

[9] Lietās C-296/24 (*Jouxy*), C-300/24 (*Meyervibert*), C-304/24 (*Barloup*) un C-305/24 (*Choinquand*) *CAE* no 2016. gada 1. augusta atņēma SM, MY, LH un TB, kuri dzīvo Francijā un strādā Luksemburgā, ģimenes pabalsta izmaksu, ko viņi bija saņēmuši par savu attiecīgo sievu PX, IX un MV, bērniem, kuri dzimuši iepriekšējā laulībā. Lietā C-297/24 (*Broslon*) *CAE* atņēma CY, kurš dzīvo Francijā un strādā Luksemburgā, ģimenes pabalsta izmaksu, ko viņš bija saņēmis par savas sievas iepriekšējā laulībā dzimušu bērnu. Lietā C-301/24 (*Pailvier*) *CAE* atņēma AH, kurš dzīvo Francijā un strādā Luksemburgā, ģimenes pabalsta izmaksu, ko viņš bija saņēmis par savas reģistrētās partneres CJ diviem bērniem, kas dzimuši iepriekšējās attiecībās. Lietās C-303/24 (*Vochal*) un C-306/24 (*Gonre*) *CAE* no 2016. gada 1. augusta atņēma BF un KN, kuri dzīvo Francijā un strādā Luksemburgā, ģimenes pabalsta izmaksu, ko viņi bija saņēmuši par savu attiecīgo sievu CG un PE bērniem, kas dzimuši iepriekšējās attiecībās. Lietā C-299/24 (*Hicindt*) *CAE* atņēma OP, kurš dzīvo Beļģijā un strādā Luksemburgā, ģimenes pabalsta izmaksu, ko viņš bija saņēmis par savas sievas TD iepriekšējā laulībā dzimušu bērnu. Lietās C-298/24 (*Caraneux*) un C-307/24 (*Momeut*) *CAE* no 2016. gada 1. augusta atņēma LK un NB, kuri dzīvo Beļģijā un strādā Luksemburgā, ģimenes pabalsta izmaksu, ko viņi bija saņēmuši attiecīgi par savas partneres (MF) un sievas diviem bērniem, kas dzimuši iepriekšējā laulībā. Lietā C-302/24 (*Prudnez*) *CAE* no 2016. gada 1. augusta atņēma AE, kurš dzīvo Vācijā un strādā Luksemburgā, ģimenes pabalsta izmaksu, ko viņš bija saņēmis par savas sievas iepriekšējā laulībā dzimušu bērnu.

[10] Skat. spriedumu, 1992. gada 26. februāris (C-3/90, turpmāk tekstā – "spriedums *Bernini*") EU:C:1992:89, 25. un 29. punkts).

[11] Skat. spriedumu, 1999. gada 8. jūnijs (C-337/97, EU:C:1999:284, 19. punkts).

[12] Skat. spriedumu, 2012. gada 14. jūnijs (C-542/09, EU:C:2012:346, 35. punkts).

[13] Skat. spriedumu, 2013. gada 20. jūnijs (C-20/12, turpmāk tekstā – "spriedums *Giersch* u.c.", EU:C:2013:411, 39. punkts).

14. Pēc tam minētā tiesa atsaucas uz spriedumu *Depesme* u.c.[14], kurā Tiesa, joprojām runājot par sociālu priekšrocību, ko veido atbalsts augstākajai izglītībai, taču attiecībā uz bērnu, kuram ar pārrobežu darba ņēmēju nav izcelšanās saiknes, precizēja šā jēdziena apmēru.

15. Visbeidzot, iesniedzējtiesa norāda, ka nesenāk Tiesa ir izmantojusi minēto jēdzienu spriedumā *Caisse pour l'avenir des enfants*[15], lai noteiktu, vai pārrobežu darba ņēmējs var saņemt sociālu priekšrocību kā ģimenes pabalsta izmaksu par bērnu, ar kuru viņam nav izcelšanās saiknes. Šajā sakarā Tiesa tostarp nosprieda, ka prasība pārrobežu darba ņēmējam nodrošināt bērnam uzturu izriet no faktiskās situācijas, kas ir jānovērtē valsts pārvaldes iestādei un attiecīgā gadījumā valsts tiesām, pamatojoties uz ieinteresētās personas sniegtajiem pierādījumiem, bet tām nav nedz jānosaka šīs līdzdalības bērna uzturēšanā iemesli, nedz skaitliski jānosaka tās konkrētais apmērs.

16. No tā iesniedzējtiesa secina, ka, pat ja šis jēdziens atbilstoši Tiesas judikatūrai izriet no faktiskas situācijas, tomēr tas nav izslēgts no pārbaudes Tiesā. Šī tiesa, atsaucoties uz spriedumu *Depesme* u.c.[16], uzskata, ka saistībā ar tiesisko regulējumu par sociālo priekšrocību saņemšanu runa šeit ir par Eiropas Savienības tiesību autonomu jēdzienu, kas prasa vienveidīgu piemērošanu un interpretāciju.

17. Šādos apstākļos *Cour de cassation* [Kasācijas tiesa] ar 2024. gada 25. aprīļa lēmumiem, kas Tiesas kancelejā iesniegti 2024. gada 26. aprīlī, nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus, kuri ir formulēti identiski apvienotajās lietās no C-296/24 līdz C-307/24:

"1) a) Vai vārdkopa "nodrošināt [bērnam] uzturu", no kuras izriet "ģimenes locekļa" statuss Savienības tiesību normu izpratnē, kā to formulējusi [..] Tiesa saistībā ar darba ņēmēju brīvu pārvietošanos un pārrobežu darba ņēmēja sociālas priekšrocības, kas saistīta ar algota darba veikšanu dalībvalstī, saņemšanu par viņa laulātā vai reģistrēta partnera bērnu, ar kuru viņam nav izcelšanās saiknes, lasot to izolēti vai kopsakarā ar tiesību normu, kuru mērķis ir nodrošināt darba ņēmēju brīvu pārvietošanos, plašas interpretācijas principu, jāinterpretē kā izpildīts nosacījums un līdz ar to kā tāda, kas piešķir tiesības uz sociālas priekšrocības saņemšanu,

– tikai laulības vai reģistrētu partnerattiecību starp pārrobežu darba ņēmēju un bērna vecāku dēļ vien;

– tikai pārrobežu darba ņēmēja un bērna kopīga mājokļa vai dzīvesvietas dēļ vien;

– tikai tādēļ vien, ka pārrobežu darba ņēmējs uzņemas vispārīgus jelkādus maksājumus bērna labā, neraugoties uz to, ka:

– tie sedz citas vajadzības, nevis uzturu un pamatvajadzības;

– tie tiek veikti trešajai personai un bērnam sniedz labumu tikai netieši;

[14] Skat. spriedumu, 2016. gada 15. decembris (no C-401/15 līdz C-403/15, turpmāk tekstā – "spriedums *Depesme* u.c.", EU:C:2016:955, 58.–60. punkts).

[15] Šī sprieduma 50. un 51. punkts.

[16] Šī sprieduma 58. punkts.

– tie nav veikti ekskluzīvās un īpašās bērna interesēs, bet sniedz labumu visai mājsaimniecībai;

– tie tiek veikti neregulāri;

– tie ir mazāki nekā vecāku maksājumi;

– tie ir tikai maznozīmīgi attiecībā pret bērna vajadzībām;

– tikai tādēļ vien, ka izmaksas tiek segtas no pārrobežu darba ņēmēja un viņa laulātā vai reģistrēta partnera, bērna vecāka, kopīga konta, neņemot vērā tajā ieskaitīto līdzekļu izcelsmi;

– tikai tādēļ vien, ka bērns nav sasniedzis 21 gada vecumu?

b) Noraidošas atbildes gadījumā uz pirmo jautājumu, vai vārdkopa "*nodrošināt uzturu*" jāinterpretē kā izpildīts nosacījums un līdz ar to kā tāda, kas piešķir tiesības uz sociālu priekšrocību, ja ir īstenojušās divas vai vairāk no šīm situācijām?

2) Vai vārdkopa "*nodrošināt [bērnam] uzturu*", no kuras izriet "ģimenes locekļa" statuss Savienības tiesību normu izpratnē, kā to formulējusi [..] Tiesa saistībā ar darba ņēmēju brīvu pārvietošanos un pārrobežu darba ņēmēja sociālas priekšrocības, kas saistīta ar algota darba veikšanu dalībvalstī, saņemšanu par viņa laulātā vai reģistrēta partnera bērnu, ar kuru viņam nav izcelšanās saiknes, lasot to izolēti vai kopsakarā ar tiesību normu, kuru mērķis ir nodrošināt darba ņēmēju brīvu pārvietošanos, plašas interpretācijas principu, jāinterpretē kā neizpildīts nosacījums un līdz ar to kā tāda, kas izslēdz tiesības uz sociālas priekšrocības saņemšanu,

– tikai bērna vecāku uzturlīdzekļu maksāšanas pienākuma dēļ vien, neatkarīgi no

– tā, vai šī prasība par uzturlīdzekļu piedziņu ir noteikta tiesas ceļā vai savstarpēji vienojoties;

– apmēra, kādā noteikts šis uzturlīdzekļu maksājums;

– tā, vai parādnieks patiešām maksā šo uzturlīdzekļu parādu;

– no tā, vai pārrobežu darba ņēmēja ieguldījums kompensē bērna vecāka pienākumu nepildīšanu;

– tikai tādēļ vien, ka bērns, īstenojot saskarsmes un izmitināšanas tiesības vai pamīšus uzturēšanos divās dzīvesvietās, vai kādus citus nosacījumus, periodiski uzturas pie otra vecāka?"

18. Rakstveida apsvērumus iesniedza prasītāji pamatlietā katrā no apvienotajām lietām, *CAE*, Čehijas valdība, kā arī Eiropas Komisija. Tiesa nolēma šajās lietās nerīkot tiesas sēdi.

IV. Juridiskā analīze

19. Divos prejudiciālajos jautājumos, kas, manuprāt, jāizskata kopā, iesniedzējtiesa būtībā aicina Tiesu izskaidrot jēdzienu saistībā ar "uztura nodrošināšanu" bērnam, kā tas izriet no Tiesas judikatūras par LESD 45. panta, Regulas Nr. 883/2004 1. panta i) punkta un 67. panta, kā arī Regulas Nr. 492/2011 7. panta 2. punkta interpretāciju un it īpaši no sprieduma *Caisse pour l'avenir des enfants*.

20. Šajos secinājumos vispirms sniegšu dažus vispārīgus apsvērumus par juridiskajiem elementiem, kas ir iesniedzējtiesas pausto šaubu pamatā (A iedaļa), un pēc tam pievērsīšos šā jēdziena izcelsmei, attīstībai (B iedaļa) un apmēram, kas izriet no Tiesas judikatūras (C iedaļa). Visbeidzot, lai nodrošinātu minētā jēdziena vienveidīgu piemērošanu, ierosināšu vadīties no prezumpcijas, kas balstīta uz pārrobežu darba ņēmēja un viņa laulātā vai reģistrētā partnera bērna kopīgo dzīvesvietu (D iedaļa).

A. Vispārīgi apsvērumi par juridiskajiem elementiem, kas ir iesniedzējtiesas šaubu pamatā

21. No šo lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu formulējuma izriet, ka iesniedzējtiesa balstās uz Tiesas judikatūru šajā jomā un it īpaši uz to, kas izriet no sprieduma *Caisse pour l'avenir des enfants*. Kā minēju šo secinājumu ievadā, lietas, kuras mūs interesē, seko lietai, kurā pasludināts šis spriedums un kura arī attiecās uz Luksemburgas ģimenes pabalstu piešķiršanas sistēmas reformu. Šī reforma, kas stājās spēkā 2016. gada 1. augustā, grozīja Sociālā nodrošinājuma kodeksu, tostarp izslēdzot laulātā vai partnera bērnus no jēdziena "ģimenes loceklis", kas definēts tās 270. pantā [17]. Šajā lietā Tiesai bija jānosaka, vai aplūkotais ģimenes pabalsts bija jāizmaksā pārrobežu darba ņēmējam par viņa laulātā bērnu, ar kuru viņam nebija izcelšanās saiknes [18].

22. Šajā ziņā, kā uzsver arī pati iesniedzējtiesa, lietā *Caisse pour l'avenir des enfants* Tiesa vispirms izskaidroja, ka ģimenes pabalsts, kas saistīts ar to, ka pārrobežu darba ņēmējs veic algotu darbu kādā dalībvalstī, ir *sociāla priekšrocība* [19] LESD 45. panta un Regulas Nr. 492/2011 7. panta

[17] Lietderīgi atgādināt, ka tāds ģimenes pabalsts kā Sociālā nodrošinājuma kodeksa 269. panta 1. punktā paredzētais ietilpst Savienības tiesību materiālajā piemērošanas jomā kā *ģimenes pabalsts* Regulas Nr. 883/2004 3. panta 1. punkta j) apakšpunkta izpratnē un kā *sociālā priekšrocība* Regulas Nr. 492/2011 7. panta 2. punkta izpratnē. No pastāvīgās judikatūras izriet, ka uz pabalstu var attiekties reizē Regula Nr. 883/2004 un Regula Nr. 492/2011. Šajā ziņā skat. spriedumu *Caisse pour l'avenir des enfants* (42.–46. punkts un tajos minētā judikatūra). Par Regulas Nr. 883/2004 3. panta 1. punkta j) apakšpunkta un 67. panta, kā arī par Regulas Nr. 492/2011 7. panta 2. punkta piemērojamību tādiem faktiem kā pamatlietā aplūkotie skat. spriedumu *Caisse pour l'avenir des enfants* (33.–47. un 65.–69. punkts un tajos minētā judikatūra). Par saistību starp abām šīm regulām skat. arī ģenerāladvokāta Ž. Rišāra Delatūra [*J. Richard de la Tour*] secinājumus lietā Komisija/Austrija (Ģimenes pabalstu indeksācija) (C-328/20, EU:C:2022:45, 127. punkts). Skat. tostarp Fuchs, M. un Cornelissen, R. (red.), *EU Social Security Law – A Commentary on EU Regulations 883/2004 and 987/2009*, C. H. Beck-Hart-Nomos, 2015, 28. lpp., 21. punkts, kā arī Morsa, M., *Sécurité sociale, libre circulation et citoyenneté européennes*, 2012, Anthemis, 344. un nākamās lpp.

[18] Atgādinājumam, Regulas Nr. 883/2004 1. panta f) punktā ir noteikts, ka ""pierobežas [pārrobežu] darbinieks" ir katra persona, kas veic darbību nodarbinātas vai pašnodarbinātas personas statusā kādā dalībvalstī, bet dzīvo citā dalībvalstī, kurā parasti atgriežas katru dienu vai vismaz vienreiz nedēļā". Šīs regulas 1. panta z) punktā ir paredzēts, ka ""ģimenes pabalsts" ir visi pabalsti natūrā vai naudā, kas paredzēti, lai segtu ģimenes izdevumus, izņemot I pielikumā minēto uzturēšanas maksājumu un īpašo bērna piedzimšanas un adoptēšanas pabalstu avansus". Saskaņā ar minētās regulas 2. panta 1. punktu tā "attiecas uz dalībvalstu piederīgajiem [..], kas dzīvo dalībvalstī, kuri ir pakļauti vai bijuši pakļauti vienas vai vairāku dalībvalstu tiesību aktiem, kā arī uz viņu ģimenes locekļiem un viņu apgādību zaudējušām personām". Līdz ar to atbilstoši šai tiesību normai tādi darba ņēmēji kā prasītāji pamatlietās ietilpst šīs regulas *ratione personae* piemērošanas jomā.

[19] Par jēdzienu "sociāla priekšrocība" skat. it īpaši spriedumus, 1979. gada 31. maijs, *Even* un *ONPTS* (207/78, EU:C:1979:144, 22. punkts); 1998. gada 12. maijs, *Martínez Sala* (C-85/96, EU:C:1998:217, 25. punkts) un 2019. gada 18. decembris, *Generálny riaditeľ Sociálnej poisťovne Bratislava* u.c. (C-447/18, EU:C:2019:1098, 47. punkts un tajā minētā judikatūra).

2. punkta izpratnē[20]. Pēc tam Tiesa nosprieda, ka Regulas Nr. 883/2004 1. panta i) punkts un 67. pants, kas aplūkoti kopā ar Regulas Nr. 492/2011 7. panta 2. punktu un Direktīvas 2004/38 2. panta 2. punktu, jāinterpretē tādējādi, ka tie nepieļauj tādas dalībvalsts tiesību normas, saskaņā ar kurām pārrobežu darba ņēmēji ģimenes pabalstu, kas ir saistīts ar to, ka tie veic algotu darbu šajā dalībvalstī, var saņemt tikai par saviem bērniem, izslēdzot viņu laulātā bērnus, ar kuriem viņiem nav izcelšanās saiknes, bet kuriem *viņi nodrošina uzturu*, kaut gan tiesības saņemt šo pabalstu ir visiem bērniem, kas dzīvo minētajā dalībvalstī[21].

23. Attiecībā uz šīm lietām man šķiet svarīgi precizēt, ka prejudiciālajos jautājumos iesniedzējtiesa neapšauba secinājumus, kas izriet no sprieduma *Caisse pour l'avenir des enfants* un no judikatūras, uz kuru Tiesa balstījusies šajā spriedumā[22]. Precīzāk, no lēmumiem par prejudiciālu jautājumu uzdošanu izriet, ka šī tiesa, šķiet, nešaubās par to, ka pamatlietā aplūkotajās tiesību normās iedibinātais nošķirums, kurš balstīts uz dzīvesvietu, ir netieša diskriminācija pilsonības dēļ[23]. Tieši pretēji, šķiet, ka šī tiesa, vadoties no šīs premisas, uzskata, ka šajā spriedumā Tiesa ir pakārtojusi pārrobežu darba ņēmēja tiesības uz ģimenes pabalsta saņemšanu par viņa laulātā vai partnera bērnu, ar kuru viņam nav izcelšanās saiknes, pierādījumam, ka viņš izpilda nosacījumu par *uztura nodrošināšanu* šim bērnam[24].

24. Faktiski šķiet, ka iesniedzējtiesas pārliecības trūkumu – kā izriet no lēmumiem par prejudiciālu jautājumu uzdošanu un no lietas dalībnieku rakstveida apsvērumiem – izraisīja tas, ka pēc sprieduma *Caisse pour l'avenir des enfants CAE* vairs automātiski neatsaka aplūkotā ģimenes pabalsta piešķiršanu pārrobežu darba ņēmējiem nerezidentiem par viņu laulātā vai reģistrētā partnera bērniem. Tomēr tā atsaka šā pabalsta piešķiršanu, pamatojoties uz jēdziena saistībā ar "uztura nodrošināšanu" *šauru piemērošanu*, kas izriet no šā sprieduma. Tādējādi, tā kā iesniedzējtiesa uzskata, ka šis jēdziens ir autonoms Savienības tiesību jēdziens, šaubas, kuras pauž šī tiesa, skar vienīgi *šā jēdziena interpretāciju*.

25. Pirms sniegšu Tiesai ierosinājumus saistībā ar iesniedzējtiesas lūgtajiem precizējumiem par šā jēdziena interpretācijas apmēru, man šķiet svarīgi skaidrības labad izklāstīt tā izcelsmi un attīstību, kāda tam bijusi Tiesas judikatūrā.

[20] Spriedums *Caisse pour l'avenir des enfants* (32. punkts un rezolutīvās daļas 1. punkts). Atgādinājumam, saskaņā ar Regulas Nr. 492/2011 7. panta 1. punktu "darba ņēmējam, kas ir dalībvalsts valstspiederīgais, citā dalībvalstī valstspiederības dēļ nedrīkst piemērot citādus darba un nodarbinātības nosacījumus kā minētās valsts darba ņēmējiem". Šā panta 2. punktā ir paredzēts, ka "šādam darba ņēmējam ir tādas pašas sociālās un nodokļu priekšrocības kā attiecīgās valsts darba ņēmējiem". Par šo tiesību normu skat. spriedumus *Caisse pour l'avenir des enfants* (26. punkts) un *Hocinx* (26. punkts).

[21] Spriedums *Caisse pour l'avenir des enfants* (71. punkts un rezolutīvās daļas 2. punkts). Ir labi zināms, ka darba ņēmēju pārvietošanās brīvība Savienībā, kas nostiprināta LESD 45. pantā, ir viens no Savienības pamatiem. Šā panta 2. punktā it īpaši noteikts, ka darba ņēmēju pārvietošanās brīvība "nozīmē to, ka likvidē jebkādu dalībvalstu darba ņēmēju diskriminmāciju pilsonības dēļ attiecībā uz nodarbinātību, darba samaksu un citiem darba un nodarbinātības nosacījumiem". Šajā ziņā Tiesa sprieduma *Caisse pour l'avenir des enfants* 70. punktā ir norādījusi, ka Regulas Nr. 492/2011 7. panta 2. punkts īpašajā sociālo priekšrocību piešķiršanas jomā ir īpaša vienlīdzīgas attieksmes noteikuma, kurš ir paredzēts LESD 45. panta 2. punktā un ir interpretējams tāpat kā pēdējā minētā tiesību norma, izpausme. Skat. arī spriedumus *Depesme* u.c. (35. punkts) un 2019. gada 18. decembris, *Generálny riaditeľ Sociálnej poisťovne Bratislava* u.c. (C-447/18, EU:C:2019:1098, 39. punkts).

[22] Skat. it īpaši spriedumu *Depesme* u.c., kā arī šajā spriedumā minēto judikatūru.

[23] Šajā ziņā skat. spriedumu *Caisse pour l'avenir des enfants* (54.–64. punkts un tajos minētā judikatūra). It īpaši attiecībā uz Regulas Nr. 492/2011 7. panta 2. punktu Tiesa šā sprieduma 56. punktā atgādināja, ka šāds uz dzīvesvietu balstīts nošķirums, kas var būt nelabvēlīgāks citu dalībvalstu pilsoņiem, jo nerezidenti visbiežāk ir citu valstu pilsoņi, rada netiešu diskrimināciju pilsonības dēļ, kura var tikt pieļauta tikai ar nosacījumu, ka tā ir objektīvi pamatota. Skat. arī spriedumus *Giersch* u.c. (44. punkts); 2016. gada 14. decembris, *Bragança Linares Verruga* u.c. (C-238/15, EU:C:2016:949, 43. punkts), kā arī 2019. gada 10. jūlijs, *Aubriet* (C-410/18, EU:C:2019:582, 28. punkts).

[24] Skat. šo secinājumu 12. punktu.

B. Par jēdziena saistībā ar "uztura nodrošināšanu" bērnam interpretācijas izcelsmi un attīstību Tiesā

26. Kā zināms, Tiesa pirmo reizi vārdkopu "nodrošināt uzturu" ir izmantojusi judikatūrā saistībā ar finansiālo atbalstu migrējošo darba ņēmēju bērnu augstākajai izglītībai. Faktiski prasība turpināt "nodrošināt uzturu" studentam ir ļāvusi pierādīt nepieciešamo saikni starp darba ņēmēju un bērnu.

1. Par spriedumu "Bernini" un spriedumu "Depesme" u.c.: "uztura nodrošināšanas" prasība kā nepieciešamā saikne starp darba ņēmēju un bērnu

27. Lai arī Tiesa jau 1980. gados ir spriedusi par atbalstu studentiem un studijām [25], tomēr tikai kopš sprieduma *Bernini*, kas tika pasludināts 1992. gadā, tā ir iedibinājusi prasību par nepieciešamību *turpināt* "nodrošināt uzturu" bērnam studiju, kas notiek ārpus uzņemošās dalībvalsts, laikā. Šajā spriedumā Tiesa atgādināja, ka migrējošs darba ņēmējs var atsaukties uz Regulas (EEK) Nr. 1612/68 7. panta 2. punktu [26], lai saņemtu sociālo atbalstu, kas šīs uzņemošās dalībvalsts tiesību aktos ir paredzēts valsts darba ņēmēju bērniem. Taču, balstoties uz spriedumu *Lebon* [27], tā precizēja, ka šā [atbalsta] saņemšana darba ņēmējam ir sociāla priekšrocība minētās tiesību normas izpratnē "*tikai tad*, ja viņš turpina nodrošināt sava pēcnācēja uzturu" [28].

28. Tātad Tiesa nosprieda, ka, *ja darba ņēmējs turpina nodrošināt uzturu bērnam*, šis pēdējais var atsaukties uz minēto tiesību normu, lai saņemtu finansējumu studijām, ar tādiem pašiem nosacījumiem kā tie, kuri tiek piemēroti valsts darba ņēmējiem, un it īpaši viņam nevar tikt izvirzīts papildu nosacījums saistībā ar viņa dzīvesvietu attiecīgās dalībvalsts teritorijā [29].

[25] Attiecībā uz atbalstu augstākās izglītības turpināšanai profesionālos nolūkos personām, kas beigušas profesionālo darbību, skat. spriedumu, 1988. gada 21. jūnijs, *Lair* (39/86, EU:C:1988:322, 21.–24). Saistībā ar atbalstu vidusskolas vai pēcvidusskolas līmenī, kas iegūts tehniskā augstskolā, skat. spriedumu, 1989. gada 15. marts, *Echternach* un *Moritz* (389/87 un 390/87, EU:C:1989:130, 31.–36. punkts).

[26] Padomes 1968. gada 15. oktobra Regula (EEK) Nr. 1612/68 par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos Kopienā (OV 1968, L 257, 2. lpp.). Atgādinājumam, šīs regulas 7. panta 2. punkts tika pārņemts Regulas Nr. 492/2011 7. panta 2. punktā. Turklāt šīs regulas 41. panta otrajā daļā noteikts, ka atsauces uz Regulu Nr. 1612/68 jāuzskata par atsaucēm uz Regulu Nr. 492/2011.

[27] Spriedums, 1987. gada 18. jūnijs (316/85, turpmāk tekstā – "spriedums *Lebon*", EU:C:1987:302, 13. punkts). Šis punkts man šķiet svarīgs, lai pareizi saprastu strīdīgā jēdziena izcelsmi. Tiesa nosprieda, ka, "ja darba ņēmējs, kādas dalībvalsts pilsonis, ir pildījis darba pienākumus citas dalībvalsts teritorijā un īstenojis tiesības tajā uzturēties, tad viņa pēcteči, *kuri sasnieguši 21 gada vecumu un vairs nav viņa apgādībā*, nevar atsaukties uz tiesībām uz vienlīdzīgu attieksmi, ko garantē [Savienības] tiesības, lai pretendētu uz sociālā pabalsta, kas paredzēts uzņemošās dalībvalsts tiesību aktos, saņemšanu [..]. Šā pabalsta saņemšana šādā gadījumā darba ņēmējam neveido sociālu priekšrocību Regulas Nr. 1612/68 7. panta 2. punkta izpratnē, ciktāl viņš vairs nenodrošina sava pēcteča uzturu" (mans izcēlums). Norādīšu, ka bērnam lietā, kurā pasludināts spriedums *Lebon*, faktu iestāšanās brīdī bija vairāk nekā 21 gads. Atgādinājumam, šīs regulas 10. panta 1. punkta a) apakšpunktā bija noteikts, ka darba ņēmēja pēctečiem bija jābūt jaunākiem par 21 gadu vai arī jāatrodas *viņa apgādībā*.

[28] Spriedums *Bernini* (25. punkts). Mans izcēlums.

[29] Skat. spriedumu *Bernini* (23., 25., 27. un 29. punkts).

29. Vēlāk spriedumos *Meeusen*[30], Komisija/Nīderlande[31] vai *Giersch* u.c.[32] Tiesa atgādina, ka ģimenes locekļi, kas ir migrējoša darba ņēmēja *aizgādībā*, netieši iegūst no vienlīdzīgās attieksmes pret šo darba ņēmēju un līdz ar to šajās lietās aplūkotajiem pabalstiem, proti, augstākās izglītības stipendijām, ko iespējams piešķirt minētajam darba ņēmējam tikai tad, ja *viņš turpina nodrošināt uzturu bērnam*.

30. Turpretim Tiesa šajos spriedumos nedefinē jēdzienu saistībā ar "uztura nodrošināšanu" bērnam. Taču minētie spriedumi ļauj izprast kontekstu, kādā iekļaujas šis jēdziens. Tiesai bija jāpārbauda, vai aplūkoto valsts atbalstu, proti, studiju stipendiju, saņemšana migrējošajam darba ņēmējam bija sociāla priekšrocība Regulas Nr. 1612/68 7. panta 2. punkta izpratnē. Tomēr Tiesas apstiprinošajai atbildei uz šo jautājumu tika piemērots nosacījums, proti, ka "darba ņēmējs turpina bērnu uzturēt"[33]. Tādējādi, ciktāl migrējoša darba ņēmēja ģimenes locekļi netieši bija ieguvēji no vienlīdzīgās attieksmes, ko šī tiesību norma piešķir šim darba ņēmējam, šis nosacījums atbilda nepieciešamībai pierādīt bērna saikni ar minēto darba ņēmēju, lai, ņemot vērā vienlīdzīgas attieksmes pret darba ņēmējiem un sociālā nodrošinājuma sistēmu saskaņošanas prasības, noteiktu, vai attiecīgajai dalībvalstij bija pienākums izmaksāt aplūkoto atbalstu.

31. Šādā judikatūras kontekstā izšķirošs solis šā judikatūras virziena attīstībā tika sperts ar spriedumu *Depesme* u.c.[34]. Lietās, kurās pasludināts šis spriedums, iesniedzējtiesa, atsaucoties uz spriedumu *Giersch* u.c., vispirms vēlējās zināt, vai vārdkopa "pārrobežu darba ņēmēja bērns" ietvēra šā darba ņēmēja laulātā vai valsts tiesībās atzīta partnera bērnus. Tiesa, balstoties uz Direktīvas 2004/38 2. panta 2. punkta c) apakšpunktā minēto jēdzienu "ģimenes loceklis"[35], nolēma, ka "par pārrobežu darba ņēmēja bērnu, kas var netieši saņemt Regulas Nr. 492/2011 7. panta 2. punktā norādītās sociālās priekšrocības, piemēram, studiju finansējumu, ko dalībvalsts piešķir to darba ņēmēju bērniem, kuri ir nodarbināti vai ir bijuši nodarbināti šajā valstī", ir jāuzskata ne vien bērns, kam ir izcelšanās saikne ar šo darba ņēmēju, bet arī darba ņēmēja laulātā vai reģistrēta partnera bērns, *ja darba ņēmējs nodrošina šā bērna uzturu*[36].

[30] Spriedums, 1999. gada 8. jūnijs (C-337/97, EU:C:1999:284, 19. punkts). Lietā, kurā pasludināts šis spriedums, runa bija par pārrobežu darba ņēmēja bērnu. Šajā ziņā jānorāda, ka šā sprieduma 21. punktā Tiesa uzsvēra, ka Regulas Nr. 1612/68 4. apsvērums, "kurā [bija] skaidri noteikts, ka tiesības brīvi pārvietoties ir jāatzīst "*bez diskriminācijas* [..] pastāvīgiem, sezonas un pārrobežu darba ņēmējiem un pakalpojumu sniedzējiem", un tās 7. pants [attiecās] bez izņēmuma uz ikvienu "*darba ņēmēj[u], kas ir dalībvalsts pilsonis*". No tā Tiesa secināja un 1997. gada 27. novembra spriedumā *Meints* (C-57/96, EU:C:1997:564, 51. punkts) nosprieda, ka "dalībvalsts nedrīkst pakārtot sociālas priekšrocības piešķiršanu [šīs regulas] 7. panta 2. punkta izpratnē nosacījumam, ka priekšrocības saņēmēju dzīvesvieta ir šīs valsts teritorijā". Mans izcēlums. Šajā ziņā skat. O'Leary, S., "The curious case of frontier workers and study finance: Giersch", *Common Market Law Review*, nº 51, 2014, 601.–622. lpp., it īpaši 609. lpp., un Turmo, A., "The pernicious influence citizenship rights on workers' rights in the EU – The case of student finance", *Social Justice, Brexit and Other Challenges*, Cambien, N., Kochenov, D. un Muir, E. (red.), Brill/Nijhoff, 2020, 305.–334. lpp.

[31] Spriedums, 2012. gada 14. jūnijs (C-542/09, EU:C:2012:346, 34. un 35. punkts).

[32] Šī sprieduma 38. un 39. punkts.

[33] Skat. it īpaši spriedumu *Giersch* u.c. (38. un 39. punkts, kā arī tajos minētā judikatūra). Piemēram, spriedumā *Bernini* (25. punkts) Tiesa izmantoja ekvivalentu formulējumu, proti, "darba ņēmējs turpina nodrošināt sava pēcteča uzturu".

[34] Atgādinājumam, lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu, kas iesniegti lietās, kurās tika pasludināts spriedums *Depesme* u.c., iekļaujas grozījumu, kas Luksemburgas tiesību aktos tika veikti pēc sprieduma *Giersch* u.c., kontekstā (12.–16. punkts).

[35] Atgādinājumam, Savienības likumdevējs uzskata, ka par "ģimenes locekļiem" Direktīvas 2004/38 2. panta 2. punkta c) apakšpunkta izpratnē jāuzskata "Savienības pilsoņa, kā arī viņa laulātā vai [reģistrēta] partnera tiešie pēcnācēji[, kas jaunāki par 21 gadu un] ir tā apgādībā". Skat. spriedumu *Depesme* u.c. (51. un 57. punkts).

[36] Skat. spriedumu *Depesme* u.c. (57. un 64. punkts, kā arī rezolutīvā daļa). Attiecībā uz jēdziena "ģimenes loceklis" vienoto raksturu Savienības tiesībās, kas minēts iepriekšējā šo secinājumu zemsvītras piezīmē, Tiesa ir ņēmusi vērā, pirmkārt, Savienības tiesību aktu evolūciju un to, ka Regulas Nr. 492/2011 7. panta 2. punkts ir tikai Regulas Nr. 1612/68 7. panta 2. punkta atkārtojums bez izmaiņām, un, otrkārt, Direktīvas 2014/54 1. apsvērumu, 1. pantu un 2. panta 2. punktu. Šīs pēdējās tiesību normas liecina par Savienības likumdevēja vēlmi Direktīvas 2004/38 2. pantā pārņemt "ģimenes locekļa" jēdzienu, kā tas definēts Tiesas judikatūrā par Regulu Nr. 1612/68, kas tika atcelta un aizvietota ar Regulu Nr. 492/2011. Šajā ziņā skat. spriedumu *Depesme* u.c. (46. un 47. punkts), kā arī ģenerāladvokāta M. Vatelē [*M. Wathelet*] secinājumus apvienotajās lietās (no C-401/15 līdz C-403/15, EU:C:2016:430, 39.–43. punkts).

32. Minētajā lietā iesniedzējtiesa pēc tam uzdeva jautājumu par to, *cik lielā mērā* pārrobežu darba ņēmēja *ieguldījums* šā bērna uzturēšanā *ietekmē* pēdējā minētā tiesības saņemt finansiālu atbalstu izglītības iegūšanai, kāds ir aplūkots šajās lietās [37]. Atbildot uz šo jautājumu, Tiesa paskaidroja, ka pārrobežu darba ņēmēja apgādībā esoša ģimenes locekļa statuss izriet no faktiskas situācijas. Tiesa turpināja savu argumentāciju, pirmkārt, precizējot, ka runa ir par ģimenes locekli, kura uzturu nodrošina minētais darba ņēmējs, *un nav vajadzības noteikt šā uztura prasības iemeslus un jautāt, vai ieinteresētā persona var apmierināt savas vajadzības, strādājot algotu darbu*. Otrkārt, Tiesa, balstoties uz spriedumu *Lebon* [38], uzskatīja, ka šādu interpretāciju prasa princips, saskaņā ar kuru tiesību normas, kurās ir noteikta darba ņēmēju pārvietošanās brīvība, kas ir viens no Savienības pamatiem, *ir jāinterpretē plaši* [39].

33. It īpaši vēlos norādīt, ka attiecībā uz pārrobežu darba ņēmēja apgādībā esoša ģimenes locekļa statusu Tiesa nosprieda – un tas ir jāuzsver –, ka šis statuss, ja tas attiecas uz šā darba ņēmēja laulātā vai atzīta partnera bērna situāciju, var izrietēt no tādiem objektīviem apstākļiem kā, piemēram, šā darba ņēmēja un studenta kopīgas dzīvesvietas esamība [40]. Tādējādi Tiesa nolēma, ka prasība "nodrošināt uzturu" bērnam izriet no faktiskas situācijas, kas ir jāizvērtē iestādei un, vajadzības gadījumā, valsts tiesai, bet tām nav nedz jānosaka šīs līdzdalības iemesli, nedz skaitliski jānosaka tās konkrētais apmērs [41].

34. Norādīšu, ka, neraugoties uz precīzas definīcijas trūkumu, Tiesa sprieduma *Depesme* u.c. [42] 58., 60. un 64. punktā sniedza elementus, kas ļauj iezīmēt strīdīgā jēdziena aprises, pie kurām atgriezīšos, izvērtējot tā apmēru [43].

2. Spriedums "Caisse pour l'avenir des enfants": "ģimenes locekļu" vienotais raksturs Savienības tiesībās

35. Spriedumā *Caisse pour l'avenir des enfants*, kura rezolutīvā daļa atgādināta iepriekš [44], Tiesa uz ģimenes pabalstiem par pārrobežu darba ņēmēja bērniem transponēja iepriekšējos punktos minēto judikatūru [45]. Atšķirībā no lietām, kuras ir minētās judikatūras pamatā, šī lieta attiecās uz

37 Skat. spriedumu *Depesme* u.c. (33. punkts).

38 Šī sprieduma 21.–23. punkts.

39 Skat. spriedumu *Depesme* u.c. (58. punkts). Šāda plaša interpretācija saistīta ar faktu, ka jēdziens "darba ņēmējs" – kā arī jēdziens "algots darbs" – ir vienas no Līgumā garantētajām brīvībām piemērošanas jomas noteikšanas krustpunktā. Skat. spriedumus, 1986. gada 3. jūnijs, *Kempf* (139/85, EU:C:1986:223, 13. punkts) un, 1986. gada 3. jūlijs, *Lawrie-Blum* (66/85, EU:C:1986:284, 16. punkts).

40 Skat. spriedumu *Depesme* u.c. (59. un 60. punkts). Šajā ziņā skat. ģenerāladvokāta M. Vatelē secinājumus apvienotajās lietās (no C-401/15 līdz C-403/15, EU:C:2016:430, 67. punkts).

41 Spriedums *Depesme* u.c. (64. punkts un rezolutīvā daļa).

42 Skat. šo secinājumu 32. un33. punktu.

43 Šajā ziņā skat. šo secinājumu 37.–40., kā arī 53.–56. punktu. Par šo jēdzienu skat. Jacqueson, C., "Any news from Luxembourg? On student aid, frontier workers and stepchildren: Bragança Linares Verruga and Depesme", *Common Market Law Review*, Nr. 55, 2018, 901.–922. lpp., it īpaši 917. lpp.

44 Skat. šo secinājumu 22. punktu. Šajā spriedumā Tiesa norādīja, ka tāds ģimenes pabalsts, kāds paredzēts Sociālā nodrošinājuma kodeksa 269. panta 1. punktā, tiek maksāts par visiem bērniem, kuri dzīvo Luksemburgā, kā arī par visiem tiem nerezidentu darba ņēmēju bērniem, kuriem ir izcelšanās saikne ar minētajiem darba ņēmējiem. Līdz ar to šis pabalsts tiek piešķirts, *individuāli un diskrecionāri neizvērtējot personiskās vajadzības, bet pamatojoties uz likumā noteiktu situāciju*. Šajā ziņā skat. Regulas Nr. 883/2004 1. panta z) punktu. Kā uzsvērusi Tiesa, minētais pabalsts veido publisku ieguldījumu ģimenes budžetā, kas ir paredzēts, lai atvieglotu finanšu slogu saistībā ar bērnu uzturēšanu. Skat. spriedumu *Caisse pour l'avenir des enfants* (37.–39. punkts). Skat. arī spriedumus, 2016. gada 14. jūnijs, Komisija/Apvienotā Karaliste (C-308/14, EU:C:2016:436, 60. punkts) un, 2017. gada 21. jūnijs, *Martinez Silva* (C-449/16, EU:C:2017:485, 22. un 23. punkts un tajos minētā judikatūra).

45 Skat. šo secinājumu 27.–34. punktu. Šādā transponēšanā nav nekā pārsteidzoša: kā uzsvēris ģenerāladvokāts A. M. La Pergola [*A. M. La Pergola*] secinājumos *Meeusen* (C-337/97, EU:C:1999:38, 19. punkts), gan mācību stipendijas, gan ģimenes pabalsti faktiski ir finansiāls atbalsts, kas paredzēts bērnu audzināšanai, uzturēšanai un izglītošanai.

bērnu, kurš atbilstošo faktu rašanās brīdī bija nepilngadīgs [46]. Neraugoties uz to, spriedumā *Caisse pour l'avenir des enfants* Tiesa turpina izmantot *plašāko* vārdkopu "nodrošināt uzturu", kura lietota iepriekš izklāstītajā judikatūrā par augstākās izglītības stipendijām, kas ietver arī par 21 gadu vecākus bērnus, neraugoties uz to, ka – kā secinājusi Tiesa – Savienības likumdevējs uzskata, ka bērni katrā gadījumā tiek uzskatīti par "apgādībā esošiem" līdz 21 gada vecumam, kā tas it īpaši izriet no Direktīvas 2004/38 2. panta 2. punkta c) apakšpunkta [47]. Vēlāk vēl atgriezīšos pie šā elementa, kurš man šķiet nozīmīgs šajās lietās [48].

36. It īpaši, runājot par šo jēdzienu, Tiesa, balstoties tostarp uz spriedumu *Depesme* u.c., to ir izmantojusi kā būtisku kritēriju, lai noteiktu, vai attiecīgajai valsts pārvaldes iestādei bija pienākums izmaksāt aplūkoto ģimenes pabalstu pārrobežu darba ņēmējam par viņa laulātā bērnu, ar kuru viņam nebija izcelšanās saiknes. Atsaucoties uz šā sprieduma 64. punktu, Tiesa norādīja, ka prasība pārrobežu darba ņēmējam nodrošināt šā bērna uzturu izriet no faktiskās situācijas, kas ir jānovērtē valsts pārvaldes iestādei un attiecīgā gadījumā valsts tiesām, pamatojoties uz ieinteresētās personas sniegtajiem pierādījumiem, bet tām nav nedz jānosaka šīs līdzdalības bērna uzturēšanā iemesli, nedz skaitliski jānosaka tās konkrētais apmērs [49].

C. Par jēdziena saistībā ar "uztura nodrošināšanu" apmēru: vienveidīgas piemērošanas nozīmīgums

37. Jāsecina, ka vārdkopa "nodrošināt uzturu bērnam" ir formulējums, kurš kā sarkans pavediens vijas cauri visai judikatūrai, kas attiecas, pirmkārt, uz finansiālu atbalstu augstākās izglītības iegūšanai migrējošo un pārrobežu darba ņēmēju bērniem un, otrkārt, uz ģimenes pabalstiem par šo pārrobežu darba ņēmēju bērniem [50]. Tiesa savā judikatūrā ir vēlējusies nodrošināt vienveidīgu šā izteiciena interpretāciju, precizējot kritērijus, kādus tā izmantojusi ikreiz, lietojot šo izteikumu, vienmēr balstoties uz principu, saskaņā ar kuru tiesību normas attiecībā uz darba ņēmēju brīvu pārvietošanos, kas ir viens no Savienības pamatiem, ir jāinterpretē plaši [51].

1. Par ietekmi, kādu šajās lietās rada kritēriji, kuri izriet no judikatūras saistībā ar aplūkoto jēdzienu

38. Judikatūras lasījums ļauj atlasīt dažus kritērijus, kas ir būtiski jēdziena saistībā ar "uztura nodrošināšanu" bērnam interpretāciju.

[46] Skat. spriedumu *Caisse pour l'avenir des enfants* (18. punkts). Šajā ziņā man šķiet lietderīgi norādīt, ka minētajā lietā un šajās lietās aplūkotais ģimenes pabalsts pienākas "līdz mēnesim, kurā bērns sasniedz 18. dzimšanas dienu". Tomēr ir iespējams pabalsta izmaksas pagarinājums *līdz bērna 25 gadu vecumam*, ja viņš turpina studijas, kas atbilst attiecīgajos Luksemburgas tiesību aktos noteiktajiem kritērijiem. Šajā ziņā skat. https://cae.public.lu/fr/allocations/majorite-de-l-enfant/que-devez-vous-savoir-/prolongement-jusqu-a-l-age-de-25-ans.html.

[47] Skat. *Depesme* u.c. (62. punkts).

[48] Skat. šo secinājumu 68. zemsvītras piezīmi un 60. punktu.

[49] Skat. spriedumu *Caisse pour l'avenir des enfants* (50. un 71. punkts).

[50] Skat. šo secinājumu 45. zemsvītras piezīmi.

[51] Šajā ziņā skat. šo secinājumu 32. un 37. punktu.

39. Pirmām kārtām, Tiesa ir atgādinājusi, ka bērni katrā gadījumā *tiek uzskatīti par apgādībā esošiem līdz 21 gada vecumam*, kā tas it īpaši izriet no Direktīvas 2004/38 2. panta 2. punkta c) apakšpunkta [52]. Šajā ziņā Tiesa ir uzskatījusi, ka pārrobežu darba ņēmēja laulātā vai atzīta partnera bērna – kurš ir šā darba ņēmēja apgādībā – ģimenes locekļa statuss var objektīvi izrietēt no *šā darba ņēmēja un bērna kopīgas dzīvesvietas* esamības [53].

40. Otrām kārtām, lai gan Tiesa ir precizējusi, ka prasība, ka pārrobežu darba ņēmējam ir jānodrošina bērna uzturs, izriet no faktiskas situācijas, kas ir jāizvērtē valsts iestādei un, vajadzības gadījumā, valsts tiesai, pamatojoties uz ieinteresētās personas sniegtajiem pierādījumiem, tā arī vairākkārt ir uzsvērusi, ka šajā vērtējumā *tām nav nedz jānosaka šīs līdzdalības [bērna uzturēšanā] iemesli, nedz skaitliski jānosaka tās konkrētais apmērs* [54].

41. Šajā gadījumā, manuprāt, nerada nekādas šaubas, pirmkārt, tas, ka, iesniedzējtiesas aprakstītā strīdīgās vārdkopas šaurajā piemērošanā, ko veikusi valsts iestāde un kuras dēļ ir atteikta aplūkoto ģimenes pabalstu piešķiršana, nav ņemti vērā Tiesas judikatūrā noteiktie interpretācijas kritēriji. Līdz ar to šīs vārdkopas šaurā piemērošana ir pārkāpusi vienlīdzīgu attieksmi pret pārrobežu darba ņēmējiem, un tas ir pretrunā gan LESD 45. pantam, gan Regulas Nr. 492/2011 7. panta 2. punktam, šādi neievērojot šo tiesību normu plašas interpretācijas principu, ko iedibinājusi Tiesa [55].

42. Otrkārt, lai gan minētā vārdkopa ir jāinterpretē, ņemot vērā faktisko situāciju, kas ir jāizvērtē valsts iestādei un, vajadzības gadījumā, valsts tiesai, tomēr jānorāda, ka vērtēšanas kritēriju skaidrības trūkums, no vienas puses, var radīt neskaidrību, kas ir nesaderīga ar tiesiskās drošības principu, ciktāl šāds vērtēšanas kritēriju skaidrības trūkums palielinātu potenciālo saņēmēju grūtības saprast viņu tiesību apmēru. No otras puses, attiecīgajiem darba ņēmējiem saglabātos neskaidrība par viņiem piešķirtajām iespējām atsaukties uz LESD 45. pantu, kas īstenots ar Regulas Nr. 492/2011 7. panta 2. punktu, jo viņi ir obligāti pakļauti nodarbinātības dalībvalsts tiesību aktiem [56].

43. Treškārt, jānorāda, ka, neraugoties uz Tiesas jau pasludinātajiem spriedumiem, *CAE* turpina saskarties ar grūtībām, kad tai ir jānosaka, ko ietver šī Tiesas judikatūrā izmantotā vārdkopa.

44. Tādēļ man šķiet lietderīgi īsumā izskatīt šo grūtību cēloni, lai precizētu minēto judikatūras līniju.

2. Par valstu pārvaldes iestāžu grūtībām saprast aplūkotās vārdkopas apmēru

45. Vēlos uzsvērt, ka, neraugoties uz Tiesas sniegtajiem paskaidrojumiem, lai sniegtu norādes valstu pārvaldes iestādēm un, vajadzības gadījumā, tiesām, ir acīmredzams, ka judikatūra zināmā mērā joprojām ir kazuistiska, kad jāsniedz konkrēta nozīme jēdzienam saistībā ar "uztura

[52] Skat. spriedumu *Depesme* u.c. (62. punkts).

[53] Skat. spriedumu *Depesme* u.c. (59. un 60. punkts).

[54] Spriedums *Depesme* u.c. (64. punkts un rezolutīvā daļa), kā arī *Caisse pour l'avenir des enfants* (50. un 71. punkts).

[55] Šajā ziņā atgādināšu, ka Tiesa, raugoties uz Regulas Nr. 883/2004 mērķi, kas ir nodrošināt dažādu valstu sistēmu koordinēšanu, neorganizējot kopīgu sociālā nodrošinājuma sistēmu, nosprieda, ka, lai gan ir taisnība, ka personas, kam ir tiesības uz ģimenes pabalstiem, tiek noteiktas saskaņā ar valsts tiesībām, tomēr ir skaidrs arī, ka dalībvalstīm ir jāievēro Savienības tiesības, šajā gadījumā noteikumi par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos; skat. spriedumu *Caisse pour l'avenir des enfants* (68. un 69. punkts).

[56] Šajā ziņā skat. šo secinājumu 18. zemsvītras piezīmi. Pats par sevi saprotams, ka papildus šai nesaderībai strīdīgā jēdziena šaura interpretācija radītu situācijas, kad vienā mājsaimniecībā pārrobežu darba ņēmējs, proti, sava laulātā vai reģistrētā partnera bērna patēvs vai pamāte, saņemtu ģimenes pabalstus par šā bērna pusbrāļiem vai pusmāsām, bet ne par pašu bērnu. Šo aspektu jau minējis ģenerāladvokāts M. Vatelē savos secinājumos apvienotajās lietās *Depesme* u.c. (no C-401/15 līdz C-403/15, EU:C:2016:430, 59.–61. punkts).

nodrošināšanu" bērnam kopumā, ņemot vērā ģimenes struktūru dažādību un it īpaši tādu ģimeņu kā pamatlietās aplūkotās, kurās apvienojušies vecāki un viņu bērni no iepriekšējām ģimenēm, kontekstā [57]. Kā liecina iesniedzējtiesas iesniegtie divpadsmit lūgumi sniegt prejudiciālu nolēmumu, tādām valsts pārvaldes iestādēm kā šajā gadījumā *CAE* nešķiet vienkārši izprast šādas vārdkopas tvērumu, kad ir jānosaka, vai konkrētā gadījumā darba ņēmējs nodrošina uzturu sava laulātā vai reģistrēta partnera bērnam.

46. Lai būtu vēl precīzāks, piebildīšu, ka konkrētajā gadījumā šādu grūtību piemēru sniedz tas, ka *CAE* ieskatā, raugoties no Tiesas judikatūras skatpunkta, jāņem vērā tādi dažādi elementi kā kopā nodzīvotais laiks, attiecību statuss, tieša bērna uztura nodrošināšana, jautājums par likumīgo mājokli vai reālo un ilgstošo dzīvesvietu, aizgādības nosacījumi vai bioloģisko vai adoptējušo vecāku ieguldījums.

47. Šajā ziņā man jāatzīst, ka starp šiem kritērijiem man bija grūti atrast Tiesas sniegtos precizējumus attiecībā uz šīs vārdkopas apmēru [58]. It īpaši tā tas ir, kad šī valsts pārvaldes iestāde apgalvo, ka no sprieduma *Caisse pour l'avenir des enfants* 52. punkta izrietot, ka šo vārdkopu var ietekmēt tas, ka bioloģiskais vecāks maksā bērnam uzturlīdzekļus.

48. Es nepiekrītu šādai pieejai.

49. Protams, minētā sprieduma 52. punkta saturs ir nozīmīgs elements, lai aptvertu šīs vārdkopas apmēru, tomēr *CAE* izvēlētajai interpretācijai nevar piekrist. Patiesībā šajā pašā spriedumā no lēmuma par prejudiciālu jautājumu uzdošanu izrietēja, ka bērna bioloģiskais tēvs nemaksāja bērna mātei uzturlīdzekļus. Tiesa norādīja uz šiem faktiskajiem apstākļiem, lai palīdzētu iesniedzējtiesas vērtējumam, ar nosacījumu, ka tai ir jāveic pārbaude, secinot, ka pārrobežu darba ņēmējs, kurš bija šā bērna mātes laulātais, nodrošināja bērnam uzturu. Līdz ar to nevar uzskatīt, ka šo Tiesas secinājumu nolūks ir, no vienas puses, noteikt, ka bioloģiskā vai adoptējošā vecāka pienākums maksāt uzturlīdzekļus ir atbilstošs kritērijs, novērtējot faktiskos apstākļus, kas ļauj noteikt, vai laulātā vai reģistrētā partnera bērns ir pārrobežu darba ņēmēja apgādībā. No otras puses, šos secinājumus nevar uzskatīt par atbilstošu kritēriju, kas ļauj izslēgt, ka šis darba ņēmējs nodrošinātu šim bērnam uzturu. Tādēļ sprieduma *Caisse pour l'avenir des enfants* 52. punktu nevar saprast kā norādi, ka strīdīgā vārdkopa būtu jāinterpretē šauri [59].

50. Šajā ziņā atgādināšu, ka Tiesa jau ir spriedusi, ka apgādībā esoša ģimenes locekļa statuss arī neparedz tiesības uz uzturlīdzekļiem. Tā ir precizējusi, ka, ja tā būtu, tad ģimenes atkalapvienošanās būtu atkarīga no valstu tiesību aktiem, kas dažādās valstīs atšķiras, un tas novestu pie Savienības tiesību nevienveidīgas piemērošanas [60]. Turklāt norādīšu arī to, ka Tiesa vairākkārt ir uzsvērusi, ka, lai novērtētu, vai pārrobežu darba ņēmējs "nodrošina uzturu" bērnam, valstu iestādēm un tiesām nav nedz jānosaka šīs līdzdalības iemesli, nedz skaitliski jānosaka tās konkrētais apmērs [61].

[57] Šajā ziņā skat. spriedumu *Hocinx*.

[58] Skat. šo secinājumu 27.–35. punktu.

[59] Skat. šo secinājumu 37. punktu.

[60] Skat. spriedumu *Lebon* (21. punkts).

[61] Skat. spriedumus *Depesme* u.c. (64. punkts un rezolutīvā daļa), kā arī *Caisse pour l'avenir des enfants* (50. un 71. punkts).

51. Kad tas ir atgādināts, man šķiet, ka šī vārdkopa ir jāinterpretē saskaņoti visās dalībvalstīs. Tādēļ, ņemot vērā minētās vārdkopas izcelsmi un evolūciju judikatūrā un lai nodrošinātu tās vienveidīgu piemērošanu, jānosaka, vai objektīvas saiknes kritērijs, kas balstīts uz Tiesas judikatūru, varētu novest pie vienkāršas prezumpcijas, šādi palīdzot ievērot tiesiskās drošības principu.

52. Tādēļ izskatīšu šādas prezumpcijas atbilstību šajās lietās.

D. Prezumpcija par jēdziena saistībā ar "uztura nodrošināšanu" bērnam izpratni

1. Ievada apsvērumi par vienkāršas prezumpcijas, kas balstīta uz objektīvas saiknes kritēriju, izcelsmi

53. Spriedumā *Depesme* u.c. Tiesa ieskicē aprises prezumpcijas apmēram par jēdziena saistībā ar "uztura nodrošināšanu" bērnam apmēru.

54. Pirmām kārtām, no šīs judikatūras izriet, ka ir jāizvēlas šāda jēdziena *plaša interpretācija*. Tiesa atgādina, ka, izvērtējot jautājumu, vai konkrētā gadījumā pārrobežu darba ņēmējs nodrošina uzturu sava laulātā vai reģistrētā partnera bērnam, valsts pārvaldes iestādei un attiecīgā gadījumā valsts tiesai ir jāņem vērā princips, saskaņā ar kuru tiesību normas, kurās noteikta darba ņēmēju pārvietošanās brīvība, kas ir viens no Savienības pamatiem, ir jāinterpretē plaši [62].

55. Otrām kārtām, šajā jēdzienā ir jāņem vērā Direktīvas 2004/38 2. panta 2. punktā minētā "ģimenes locekļa" definīcija. No iepriekš minētās judikatūras izriet, ka pārrobežu darba ņēmēja "ģimenes locekļa" jēdziens, uz kuru var netieši attiekties vienlīdzīga attieksme saskaņā ar Regulas Nr. 492/2011 7. panta 2. punktu, atbilst jēdzienam "ģimenes loceklis" Direktīvas 2004/38 2. panta 2. punkta c) apakšpunkta izpratnē, kas ietver laulāto vai partneri, ar kuru Savienības pilsonis ir noslēdzis reģistrētas partnerattiecības, tiešos pēcnācējus, kas nav sasnieguši 21 gada vecumu vai ir viņa apgādībā, kā arī viņa laulātā vai partnera tiešos pēcnācējus [63]. Šajā ziņā Tiesa atgādina, ka Savienības likumdevējs uzskata, ka bērni katrā gadījumā *tiek uzskatīti par apgādībā esošiem līdz 21 gada vecumam*, kā tas it īpaši izriet no šīs pēdējās tiesību normas [64].

56. Visbeidzot, trešām kārtām, no šīs pašas judikatūras izriet, no vienas puses, ka pārrobežu darba ņēmēja laulātā vai atzīta partnera bērna – kurš ir šā darba ņēmēja "aizgādībā" – ģimenes locekļa statuss var objektīvi izrietēt no *šā darba ņēmēja un bērna kopīgas dzīvesvietas esamības* [65] un, no otras puses, ka, lai novērtētu, vai pārrobežu darba ņēmējs nodrošina uzturu šim bērnam, nav nekādas nepieciešamības noteikt pārrobežu darba ņēmēja līdzdalības bērna uzturēšanā iemesli, *nedz arī skaitliski noteikt tās konkrēto apmēru* [66].

62 Skat. spriedumus *Lebon* (21.–23. punkts) un *Depesme* u.c. (58. punkts).

63 Šajā ziņā skat. spriedumus *Depesme* u.c. (51. punkts), kā arī *Caisse pour l'avenir des enfants* (51. punkts un tajā minētā judikatūra). Skat. arī šo secinājumu 36. zemsvītras piezīmi.

64 Skat. spriedumu *Depesme* u.c. (62. punkts).

65 Šajā ziņā skat. spriedumu *Depesme* u.c. (59. un 60. punkts).

66 Spriedumi, *Depesme* u.c. (64. punkts un rezolutīvā daļa), kā arī *Caisse pour l'avenir des enfants* (50. un 71. punkts).

2. Par vienkāršo prezumpciju, kas balstīta uz darba ņēmēja un attiecīgā bērna kopīgo mājokli

57. Ņemot vērā šos trīs elementus, man šķiet pilnībā atbilstoši, *mutatis mutandis* piemērojot spriedumu *Depesme* u.c. šīm lietām, uzskatīt, ka pastāv vienkārša prezumpcija, kas balstīta uz pārrobežu darba ņēmēja un viņa laulātā vai reģistrētā partnera bērna kopīgas dzīvesvietas esamību. Kā uzsver Komisija, ģimenes kopību raksturojoši stabilitātes elementi ir tie, kas var pierādīt, ka pārrobežu darba ņēmējs nodrošina uzturu sava laulātā vai reģistrētā partnera bērnam, kurš dzīvo zem viņa jumta. Citiem vārdiem sakot, tiek leģitīmi uzskatīts, ka šis bērns netieši gūst labumu no aplūkotajiem ģimenes pabalstiem *tādēļ, ka viņš dzīvo kopīgajā mājoklī un līdz ar to dzīvo ģimenes kopībā ar šo darba ņēmēju*. Ar šo kopīgo dzīvesvietu pietiek, lai sniegtu tiesības uz ģimenes pabalstiem ar tādiem pašiem nosacījumiem, kādi tiek piemēroti bērniem, kuriem ir izcelšanās saikne ar šo darba ņēmēju, vai tiem, kuri atrodas salīdzināmā situācijā ar bērniem, kuru dzīvesvieta ir nodarbinātības dalībvalstī [67].

58. Paturot to prātā un ņemot vērā ģimeņu, kurās apvienojušies vecāki un viņu bērni no iepriekšējām ģimenēm, ikdienas realitāti, jānorāda trīs papildu elementi.

59. Pirmām kārtām, šai prezumpcijai vajadzētu aptvert gan pārrobežu darba ņēmēja un viņa laulātā vai reģistrētā partnera bērna pilnībā kopīgu dzīvesvietu [68], gan daļēji kopīgu dzīvesvietu [69].

60. Otrām kārtām, minētā prezumpcija ir jāpiemēro ne tikai nepilngadīgiem bērniem, bet arī pilngadīgajiem, kas jaunāki par 21 gadu un kuriem nav savu ienākumu, kuri dzīvo pārrobežu darba ņēmēja mājsaimniecībā un *turklāt atbilst nodarbinātības dalībvalsts tiesību aktos paredzētajiem kritērijiem*, šajā gadījumā Luksemburgas tiesību aktos, kas regulē aplūkotā ģimenes pabalsta piešķiršanu [70]. Bez šādas interpretācijas tāda veida situācijās būtu jābīstas no ievērojamas tiesiskās nedrošības.

[67] Es nepiedāvāju Tiesai izveidot prezumpciju, kas balstīta uz "ģimenes locekļa" definīciju Direktīvas 2004/38 2. panta 2. punktā, saskaņā ar kuru pārrobežu darba ņēmēja, kā arī viņa laulātā vai reģistrētā partnera bērni, kas jaunāki par 21 gadu, ir tā apgādībā, šādu iemeslu dēļ. Pirmkārt, man šķiet, kā jau minēju šo secinājumu 35. punktā, ka, lai arī saskaņā ar šo tiesību normu tiek uzskatīts, ka bērns ir apgādībā līdz 21 gada vecumam, Tiesa savā judikatūrā ir devusi priekšroku plašākajam formulējumam "uztura nodrošināšana" (skat. šo secinājumu 13. un 28.–31. punktā minēto judikatūru). Otrkārt, šo secinājumu 62.–64. punktā izklāstīto iemeslu dēļ uzskatu, ka, pretēji šai prezumpcijai, tāda, kas balstīta uz kopīgu dzīvesvietu, ir saderīga ar Regulā Nr. 883/2004 paredzētajiem prioritātes noteikumiem [tiesību uz pabalstiem] pārklāšanās gadījumā.

[68] Proti, situāciju, kad bērns visu laiku dzīvo kopā ar pārrobežu darba ņēmēju, ar kuru viņam nav izcelšanās saiknes.

[69] Daļēji kopīga dzīvesvieta tostarp ir dalītas aizgādības situācijās starp bērna bioloģiskajiem vai adoptējušajiem vecākiem. Šādos gadījumos bērns dzīvo *galvenokārt* mājsaimniecībā, ko izveidojis pārrobežu darba ņēmējs un viens no bērna bioloģiskajiem vai adoptējušajiem vecākiem, joprojām periodiski dzīvojot pie otra bioloģiskā vai adoptējušā vecāka uz ierobežotāku vai īsāku laiku atbilstoši saskarsmes un izmitināšanas tiesībām (piemēram, pārmaiņus nedēļas nogalēs vai dažos skolas brīvlaikos), dalītu dzīvesvietu vai atbilstoši jebkādiem citiem noteikumiem. Turklāt ir iespējams, ka daži bērni ir zaudējuši vienu no vecākiem vai nekad to nav pazinuši.

[70] Šajā ziņā man šķiet svarīgi norādīt, ka jaunu pieaugušo, kuri vēl nav sasnieguši 21 gadu, īpašajā gadījumā šī prezumpcija nevar mainīt nodarbinātības dalībvalsts tiesību aktos iedibinātos ģimenes pabalstu piešķiršanas nosacījumus. It īpaši aplūkotais ģimenes pabalsts principā pienākas līdz bērna 18 gadu vecumam ar iespēju to pagarināt līdz viņa 25 gadiem, *ja viņš turpina studijas, kas atbilst attiecīgajos Luksemburgas tiesību aktos noteiktajiem kritērijiem*. Šajā ziņā skat. šo secinājumu 46. zemsvītras piezīmi. Piemēram, ja pilngadīgs bērns, kuram ir mazāk nekā 21 gads, vairs nedzīvotu ar pārrobežu darba ņēmēju, jo turpinātu "vidējo vai līdzīgu izglītību" citā pilsētā, tad šim darba ņēmējam būtu jāspēj pierādīt, balstoties uz citiem objektīviem elementiem, ka, neraugoties uz kopīga mājokļa neesamību, viņš turpina nodrošināt bērnam uzturu.

61. Visbeidzot, trešām kārtām, gadījumā, ja, neraugoties uz to, ka pārrobežu darba ņēmējs un viņa laulātā vai reģistrētā partnera bērns dzīvo kopīgā mājoklī, šis darba ņēmējs patiesībā nekādā veidā nepiedalās ar šā bērna uzturēšanu saistītajās izmaksās, tad tās dalībvalsts, kurā viņš veic algoto darbu, pārvaldes iestādei vajadzētu būt iespējai atteikt aplūkotā ģimenes pabalsta piešķiršanu [71].

3. Par prezumpcijas, kas balstīta uz kopīgu dzīvesvietu, saderību ar Regulā Nr. 883/2004 paredzētajiem prioritātes noteikumiem [tiesību uz pabalstiem] pārklāšanās gadījumā

62. Jānorāda, ka prezumpcija, kas balstīta uz kopīgu dzīvesvietu, ir saderīga ar Regulā Nr. 883/2004 paredzētajiem prioritātes noteikumiem [tiesību uz pabalstiem] pārklāšanās gadījumā. Saskaņā ar šīs regulas 2. panta 1. punktu pārrobežu darba ņēmēji, kuri strādā algotu darbu Luksemburgā kā prasītāji pamatlietās, un arī viņu ģimenes ietilpst minētās regulas *ratione personae* piemērošanas jomā [72]. Tādēļ viņi, kā zināms, ir pakļauti Luksemburgas sociālā nodrošinājuma sistēmai.

63. Tādējādi, ņemot vērā ģimenes pabalstu specifisko raksturu un iespējamu divās dalībvalstīs paredzētu tiesību uz šiem pabalstiem pārklāšanos, šis regulas 68. pantā ir paredzēti prioritātes noteikumi [tiesību uz pabalstiem] pārklāšanās gadījumā, kuru mērķis ir novērst pabalstu par to pašu bērnu un tiem pašiem periodiem pārklāšanos [73]. Tātad, piemērojot Regulas Nr. 883/2004 2. panta 1. punktu, prasītāji pamatlietā ir pakļauti Luksemburgas tiesību aktiem ģimenes pabalstu jomā *tikai attiecībā uz starpību* starp ģimenes pabalstu apmēru, kas pienākas Luksemburgā, un to, kas tiek izmaksāts viņu dzīvesvietas valstī. Runa ir par "starpības piemaksu", kas šīs regulas 68. panta 1. punkta b) apakšpunkta i) punkta [74] izpratnē atbilst "lielāk[ajai] to pabalstu summ[ai], ko paredz pretrunā esošie tiesību akti".

64. Tādēļ, ja pabalsti jāizmaksā divām dalībvalstīm ar vienādu pamatojumu, tad laulātā vai reģistrētā partnera bērna un pārrobežu darba ņēmēja kopīga mājokļa esamība pierādītu *pietiekamu saikni* starp šo bērnu un šo darba ņēmēju, lai varētu uzskatīt, ka aplūkotais ģimenes pabalsts ir jāizmaksā tai dalībvalstij, kur pēdējais minētais veic algotu darbu, – šajā gadījumā Luksemburgai.

65. No visiem iepriekš minētajiem apsvērumiem izriet, ka jēdziens – kuru Tiesa to ir lietojusi judikatūrā par LESD 45. panta, Regulas Nr. 883/2004 1. panta i) punkta un 67. panta, kā arī Regulas Nr. 492/2011 7. panta 2. punkta interpretāciju – saistībā ar "uztura nodrošināšanu"

[71] Runa varētu būt par izņēmuma gadījumu, kurā no lietas materiāliem skaidri izriet, ka, neraugoties uz kopīga mājokļa esamību, bērns nedzīvo ģimenes kopībā ar darba ņēmēju. Piemēram, īpašās situācijās, kad 1) minētais darba ņēmējs nepiedalās dzīvesvietas apmaksā vai nav mājas vai dzīvokļa, kuru viņš dala ar savu laulāto vai reģistrēto partneri un bērnu, īpašnieks *un* 2) viņš neuzņemas nekādas mājsaimniecības kopīgās izmaksas *vai nu* tādēļ, ka izmanto *visu* savu algu privātiem mērķiem, *vai* tādēļ, ka no vienošanās starp bērna bioloģiskajiem vai adoptējušajiem vecākiem izriet, ka tiek segtas *pilnībā* visas bērna vajadzības.

[72] Skat. spriedumu *Caisse pour l'avenir des enfants* (41. punkts). Skat. arī šo secinājumu 18. zemsvītras piezīmi.

[73] Atgādinājumam, Regulas Nr. 883/2004 68. panta 1. punkta b) apakšpunkta i) punktā attiecībā uz prioritātes noteikumiem pārklāšanās gadījumā ir noteikts, ka, "ja tajā pašā laika posmā par tiem pašiem ģimenes locekļiem pabalstus paredz vairāk nekā vienas dalībvalsts tiesību akti, piemēro [..] prioritātes noteikumus". Proti, "attiecībā uz pabalstiem, kas jāizmaksā vairāk nekā vienai dalībvalstij ar vienādu pamatojumu, prioritāti nosaka, atsaucoties uz šādiem papildu kritērijiem: i) attiecībā uz tiesībām, kas pieejamas, pamatojoties uz darbību nodarbinātas vai pašnodarbinātas personas statusā: bērnu dzīvesvieta, ja tur tiek veikta šāda darbība, *un, papildus, attiecīgā gadījumā, lielākā to pabalstu summa, ko paredz pretrunā esošie tiesību akti*.". Mans izcēlums. No tā it īpaši izriet, kā paskaidro Komisija, ka, ja pārrobežu darba ņēmējs, kurš strādā Luksemburgā, dzīvo ar savu sievu un tās bērnu Beļģijā, tad kompetentā Beļģijas iestāde izmaksā ģimenes pabalstu par šo bērnu tā mātei. Šādā situācijā Luksemburga iesaistās tikai tad, ja tās izmaksātais ģimenes pabalsts ir lielāks nekā Beļģijas izmaksātais, un *tikai attiecībā uz šo starpību*.

[74] Atgādinājumam, Regulas Nr. 883/2004 68. panta 2. punktā ir paredzēts, ka "gadījumā, kad tiesības uz pabalstiem pārklājas, ģimenes pabalstus nodrošina saskaņā ar tiesību aktiem, kas ir izraudzīti par prioritāriem atbilstoši 1. punktam. Tiesības uz ģimenes pabalstiem, ko nosaka citi pretrunā esošie tiesību akti, tiek atceltas līdz pat summai, ko paredz pirmie tiesību akti, un starpības piemaksu vajadzības gadījumā nodrošina par summu, par kuru ir pārsniegta šī summa. [..]". Skat. it īpaši Morsa, M., *op. cit.*, 352. un nākamās lpp.

pārrobežu darba ņēmēja laulātā vai reģistrētā partnera bērnam jāsaprot tādējādi, ka ir leģitīmi uzskatīt, ka šis bērns netieši saņem aplūkotos ģimenes pabalstus, jo viņš dzīvo darba ņēmēja dzīvesvietā un ģimenes kopībā ar šo darba ņēmēju. Šādas kopīgas dzīvesvietas eksistence sniedz tiesības uz ģimenes pabalstu, kas paredzēts tajā dalībvalstī, kurā minētais darba ņēmējs veic algotu darbu, ar tādiem pašiem nosacījumiem kā tie, kuri tiek piemēroti bērniem, kam ir izcelšanās saikne ar šo darba ņēmēju.

V. Secinājumi

66. Ņemot vērā iepriekš minētos apsvērumus, ierosinu Tiesai uz *Cour de Cassation* (Kasācijas tiesa, Luksemburga) uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

Jēdziens – kuru Tiesa ir lietojusi judikatūrā par LESD 45. panta, Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 883/2004 (2004. gada 29. aprīlis) par sociālās nodrošināšanas sistēmu koordinēšanu 1. panta i) punkta un 67. panta, kā arī Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) Nr. 492/2011 (2011. gada 5. aprīlis) par darba ņēmēju brīvu pārvietošanos Savienībā 7. panta 2. punkta interpretāciju – saistībā ar "uztura nodrošināšanu" pārrobežu darba ņēmēja laulātā vai reģistrētā partnera bērnam jāsaprot tādējādi, ka ir leģitīmi uzskatīt, ka šis bērns netieši saņem aplūkotos ģimenes pabalstus, jo viņš dzīvo darba ņēmēja dzīvesvietā un ģimenes kopībā ar šo darba ņēmēju. Šādas kopīgas dzīvesvietas eksistence sniedz tiesības uz ģimenes pabalstu, kas paredzēts tajā dalībvalstī, kurā minētais darba ņēmējs veic algotu darbu, ar tādiem pašiem nosacījumiem kā tie, kuri tiek piemēroti bērniem, kam ir izcelšanās saikne ar šo darba ņēmēju.